

POSTANOWIENIE

Dnia 13 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Kołodziejcki

SSN Marek Motuk

Protokolant Anna Janczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga
w sprawie **A. L.**

dotyczącej umorzenia postępowania i zastosowania środka zabezpieczającego
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 13 września 2023 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę

od postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 15 grudnia 2021 r., sygn. akt V Kz 1638/21

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w

Gdańsku z dnia 15 września 2021 r., sygn. akt II K 141/20,

- 1. uchyla zaskarżone postanowienie w części, w której utrzymano nim w mocy rozstrzygnięcia zawarte w punktach 1 i 2 postanowienia Sądu Rejonowego Gdańsku – Południa w Gdańsku sygn. akt II K 141/20 i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**
- 2. zwraca podejrzanemu opłatę od kasacji w kwocie 450 (czterysta pięćdziesiąt) zł;**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. K. M. (Kancelaria Adwokacka w G.) kwotę 1180,80 (tysiąc sto osiemdziesiąt złotych**

osiemdziesiąt groszy) w tym 23% VAT, tytułem opłaty za sporządzenie i wniesienie kasacji oraz obronę podejrzanego w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

UZASADNIENIE

A. L. został podejrzany o to, że:

1. w nieustalonym czasie, nie wcześniej niż w styczniu 2012 r. do dnia 29 maja 2019 r. w G. znęcał się psychicznie i fizycznie nad ojcem A. L., osobą nieporadną ze względu na wiek, stan psychiczny i fizyczny, w ten sposób, że zabraniał ojcu sprawować opiekę nad całkowicie ubezwłasnowolnioną żoną, nie wpuszczał go do jej pokoju, straszył oddaniem na leczenie przeciwalkoholowe, składał bezpodstawne zawiadomienia do różnych organów ścigania, zmuszając w ten sposób ojca do ciągłego uczestniczenia w postępowaniach jako świadek, zmuszał pokrzywdzonego do zachowywania się w domu według jego woli, wyzywał słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, wszczynał awantury, szarpał za ręce, łapał za szyję, groził uderzeniem krzesłem, przy czym czynu tego dopuścił się mając zniesioną zdolność do zrozumienia znaczenia czynu oraz pokierowania swoim postępowaniem, tj. o czyn z art. 207 § 1 a k.k. w zw. z art. 31 § 1 k.k.;

II. w okresie od maja 2018 r. do 29 maja 2019 r. w G. znęcał się psychicznie nad matką J. L., osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny i fizyczny (całkowite ubezwłasnowolnienie), w ten sposób, że zmuszał matkę do wychodzenia i późnego wracania do domu, nadto wybudzał wymienioną w nocy i kazał się jej modlić oraz uczestniczyć w obrzędach religijnych, przy czym czynu tego dopuścił się mając zniesioną zdolność do zrozumienia znaczenia czynu oraz pokierowania swoim postępowaniem, tj. o czyn z art. 207 § 1 a k.k. w zw. z art. 31 § 1 k.k.

Postanowieniem z dnia 15 września 2021 r., sygn. akt II K 141/20, Sąd Rejonowy Gdańsk – Południe w Gdańsku:

1. przyjmując, że podejrzany A. L. dopuścił się zachowań opisanych w punkcie 1 zarzutów, na podstawie art. 31 § 1 k.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. umorzył w tym zakresie postępowanie karne przeciwko podejrzanemu;
2. na podstawie art. 93 a § 1 pkt 2 k.k., art. 93b § 1 k.k. w zw. z art. 93c pkt 1 k.k. w zw. z art. 93f § 1 k.k. w związku z umorzeniem postępowania w punkcie 1 rozstrzygnięcia, orzekł wobec podejrzanego A. L. środek zabezpieczający w postaci terapii w poradni zdrowia psychicznego;
3. przyjmując, że A. L. nie dopuścił się czynu zabronionego opisanego w punkcie 2 zarzutów, w tym zakresie na podstawie art. 324 § 2 k.p.k. nie uwzględnił wniosku o umorzenie postępowania i zastosowanie środka zabezpieczającego i przekazał sprawę prokuratorowi do dalszego prowadzenia.

Postanowienie zawiera również rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu.

Od powyższego postanowienia zażalenia wywiedli obrońca podejrzanego i podejrzany.

Postanowieniem z dnia 15 grudnia 2021 r., sygn. akt V Kz 1638/21, Sąd Okręgowy w Gdańsku utrzymał zaskarżone postanowienie w mocy i orzekł o kosztach procesu.

Od powyższego postanowienia kasację wywiodła obrońca podejrzanego, która zaskarżyła to orzeczenie „w całości”, zarzucając mu rażącą obrazę prawa procesowego mającą istotny wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, tj.:

- 1) „art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 170 § 3 k.p.k. oraz art. 6 k.p.k. polegającą na nierozstrzygnięciu o wnioskach dowodowych zgłoszonych przez A. L. w treści pisemnego zażalenia z dnia 1 listopada 2021 roku oraz zgłoszonych na posiedzeniu sądu dnia 15 grudnia 2021 roku w postaci przeprowadzenia dowodu z ponownego przesłuchania A. L. (ojca), A. M., C. G. oraz W. R. co zgodnie z doktryną i orzecznictwem stanowi rażące naruszenie przepisów postępowania, które doprowadziło do ograniczenia prawa do obrony poprzez uniemożliwienie mu skutecznego powoływania dowodów na swoją niewinność a tym samym miało istotny wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, bowiem doprowadziło do utrzymania przez Sąd postanowienia I instancji w mocy pomimo nieprzeprowadzenia postępowania dowodowego w całości;

2) art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. polegającą na uchybieniu prawidłowej kontroli odwoławczej poprzez nierozważenie wszystkich zarzutów odwoławczych podniesionych w zażaleniach zarówno obrońcy jak i A. L. dotyczących w szczególności przeprowadzonych dowodów, ich oceny, pominięcia dowodów korzystnych dla niego a także oceny przez sąd specyficznych cech relacji pokrzywdzonego z A. L. jak również sporządzeniu uzasadnienia postanowienia z rażącym naruszeniem wymagań ustawowych, co praktycznie uniemożliwia kontrolę orzeczenia i doprowadziło do utrzymania w mocy postanowienia wydanego na podstawie nieprawidłowych ustaleń faktycznych;

3) art. 433 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. polegającą na uchybieniu prawidłowej kontroli odwoławczej poprzez polegające nierozważeniu zarzutu naruszenia przez Sąd I instancji art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. podniesionego w zażaleniu, co miało bezpośredni wpływ na utrzymanie w mocy postanowienia sądu pierwszej instancji, pomimo niezasadnego pominięcia przez ten Sąd wniosku dowodowego złożonego na rozprawie dnia 15 września 2021 roku w sytuacji, kiedy wniosek dowodowy został zgłoszony przed zakończeniem procedowania sądu pierwszej instancji, a także pominięcia wniosku o przeprowadzenie kolejnego dowodu z opinii biegłych psychiatrów podczas gdy wniosek ten został zgłoszony na początku postępowania jak również był należycie umotywowany, więc jego przeprowadzenie w sposób oczywisty nie mogło zmierzać do przedłużenia postępowania”.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gdańsku jako sądowi odwoławczemu.

W toku rozprawy kasacyjnej skarżąca doprecyzowała zakres zaskarżenia postanowienia sądu odwoławczego wskazując, że powyższe orzeczenie kwestionuje w tej części, w jakiej utrzymano nim w mocy rozstrzygnięcia zawarte w punktach 1 i 2 postanowienia Sądu Rejonowego i w tej części wniosła o jego uchylenie i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako niezasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna. Skarżąca ma bowiem rację, że sąd odwoławczy nie przeprowadził rzetelnej kontroli instancyjnej, spełniającej standardy

wyznaczone treścią art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 170 § 3 k.p.k. Świadczy o tym przede wszystkim całkowite zignorowanie przez ten sąd złożonych przez podejrzanego wniosków dowodowych, które ww. zawarł zarówno w osobiście sporządzonym zażaleniu, jak i przedstawił w toku posiedzenia przed organem *ad quem*. Sąd Okręgowy nie tylko bowiem nie ustosunkował się do tychże wniosków w toku postępowania odwoławczego, ale nawet nie odniósł się do nich w uzasadnieniu wydanego orzeczenia. Bez wątpienia zaniechanie to stanowiło rażące naruszenie wskazanych wyżej przepisów prawa procesowego, które mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia (art. 523 § 1 k.p.k.). Tytułem przykładu należy wskazać, że z twierdzeń podejrzanego wynikało, że uważa, iż dowody, na których oparł się sąd *meriti* zostały sprokurowane, a całą sprawę zainicjowano tylko po to, by przejąć majątek jego mamy, co miały potwierdzić zeznania osób, których przesłuchania się domagał (C. G. – k. 1263 i W. R. - k. 1284, 1293). W tej sytuacji sąd odwoławczy powinien wnikliwie rozważyć rzeczony wniosek dowodowy i wydać w ich przedmiocie - stosowne do wyników analiz przeprowadzonych w tym obszarze – decyzje procesowe. Tego, co wskazano wyżej, nie uczynił.

Skarżąca zasadniczo ma również rację wtedy, gdy wskazuje, że sąd odwoławczy niezwykle pobieżnie odniósł się do argumentacji zawartej w zażaleniu podejrzanego. O ile bowiem zażalenie obrońcy, ze względu na daleko posuniętą lakoniczność, usprawiedliwiała ogólnikowość wywodów zawartych w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, o tyle osobiste zażalenie podejrzanego, mimo swej formy, daleko odbiegającej od profesjonalnych środków odwoławczych, wymagało zdecydowanie bardziej skrupulatnych analiz, których organ orzekający ewidentnie zaniechał. Ogólnikowe stwierdzenia wskazujące, że przeciwko tezom skarżącego przemawia zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, tj. zeznania ojca podejrzanego i zeznania świadków oraz zgromadzona w sprawie dokumentacja, nie mogą być uznane za wystarczające odniesienie się do wszystkich argumentów przywołanych w zażaleniu A. L., zwłaszcza, że i w uzasadnieniu postanowienia sądu pierwszej instancji, choć zdecydowanie bardziej szczegółowego, takiego kompleksowego odniesienia się do argumentów podejrzanego nie znajdziemy.

Kierując się powyższą argumentacją Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie w części, w której utrzymano nim w mocy rozstrzygnięcia zawarte w

punktach 1 i 2 postanowienia Sądu Rejonowego Gdańsk – Południe w Gdańsku sygn. akt II K 141/20 i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Przeprowadzając kolejny raz kontrolę instancyjną, organ *ad quem* w szczególności rzetelnie rozważy argumenty przywołane w zażaleniu podejrzanego i ustosunkuje się do złożonych przez niego wniosków dowodowych. Następnie wyda orzeczenie spełniające standard sprawiedliwości materialnej i proceduralnej.

O zwrocie opłaty od kasacji orzeczono na podstawie art. 527 § 4 k.p.k., a o kosztach dla obrońcy z urzędu na podstawie § 2, § 3, § 4 ust. 1 i 3 oraz § 17 ust. 2 pkt 6 i ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 18 ze zm.).

(M.K.)

[ms]